

Uitdagende uitslag vraagt om uitnodigende colleges

Marcel van Dam

SC, 3 april 2019

Weer een verkiezingsuitslag om nog lang over na te praten. Belangrijk is wat de twaalf Staten met deze uitslag gaan doen.

De klassieke reflex is dat de grootste partij de informatie-fase van de collegevorming start. Aardig is dat FvD die ouderwetse lijn onmiddellijk in Zuid-Holland is gaan volgen: hoezo nieuwkomer die zich afzet tegen de bestuurlijke elite? Deze benadering is achterhaald, want maakt coalitievorming direct tot een niet-transparant en louter op uitsluiting gericht proces. In een veel-partijstelsel bestaat er per definitie een zwakke relatie tussen verkiezingsuitslag enerzijds en bestuursamenstelling en beleidsmatige keuzen anderzijds. Er zijn nu eenmaal veel opties mogelijk. Talloos zijn de voorbeelden van grote winnaars die buiten het bestuur zijn gebleven en waarvan standpunten niet zijn terug te vinden in beleidskeuzen, net als van partijen die hebben verloren en worden beloond met bestuursdeelname. Hoe schimmiger dit coalitieformatieproces, des te lager de proceslegitimiteit van een bestuur. Op lokaal niveau wordt dit inmiddels begrepen en wordt het gebruikelijk dat de nieuwe raad na de verkiezingen eerst een duidingsdebat voert, waarna de raad bepaalt wie informateur wordt en met welke opdracht. Dat zou de twaalf Provinciale Staten ook helpen: daarmee bepalen PS en niet de partij die toevallig de grootste is hoe het proces van machtsvorming verloopt. Mocht een grootste partij toch al voorbarig een informateur hebben aangezocht, dan kunnen PS dat natuurlijk altijd terugdraaien of ten minste het opdrachtgeverschap overnemen.

Verder gaat het dan natuurlijk om de bestuursstijl die PS kiezen. De verkiezingsuitslag betekent dat in veel provincies vier of zelfs vijf partijen nodig zijn om een meerderheidscoalitie te vormen, waarbij die meerderheden dan meestal klein zijn. Op de klassieke manier worden dat moeizame onderhandelingen met dichtgetimmerde akkoorden, partijen die elkaar strak vasthouden en alles op slot zetten. De dood in de pot dus voor elk open debat of ruimte voor signalen van buiten. Bovendien bevestigt dit overal waar FvD niet in zo'n coalitie komt, de stemmers op FvD in hun beeld dat de bestuurlijke elite toch niet luistert. Het geeft trouwens FvD wel een mooie extra strategische optie: hard onderhandelen en mochten ze daardoor buiten de coalitie blijven, dat slachtofferschap over de bestuurlijke elite luidruchtig uitventen om zo bij een volgende verkiezing een nog beter resultaat te halen.

De kwalificatie "politieke versplintering" valt momenteel veelvuldig, een merkwaardig pejoratieve aanduiding voor het ultieme democratische ideaal dat iedereen zijn of haar individuele politieke voorkeur kenbaar kan maken. De kunst voor het politieke systeem is niet om dat zo negatief mogelijk te fraimen, maar om daar mee om te kunnen gaan. Klassieke meerderheidscoalities zijn niet meer het antwoord. De uitslagen vragen om colleges die niet bij voorbaat bangig achter een defensielinie van een zekere meerderheid in de Staten wegkruipen. Een minderheidscollege geeft ruimte, laat zien dat besturen ook kan in een landschap met veel partijen en dat elk van die partijen invloed kan hebben op politieke keuzen. Wisselende meerderheden bepalen het beleid en soms haalt een voorstel het niet, waarna je met elkaar iets anders bedenkt. Deze uitnodigende politieke stijl is een passend antwoord op een uitdagende verkiezingsuitslag en vraagt slechts één ding: bestuurders die niet bang zijn uitgevallen.